

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินอภีมาณการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์งานวิจัยวิธีดำเนินการวิจัย การสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ Best Practice ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 189 เล่ม

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 123 เล่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 3 ชุด คือ 1) แบบประเมินอภีมาณรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม 2) แบบบันทึกข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม และ 3) แบบสัมภาษณ์วิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ (Best Practice) การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม โดยมีรายละเอียดข้อมูลเครื่องมือในแต่ละชุด ดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินอภีมาณรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

แบบประเมินอภีมาณรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินคุณภาพ รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ผู้วิจัยอิงมาตรฐานของเกณฑ์การประเมินอภีมาณตามแนวคิดของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1999) และคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation)

ซึ่งประกอบด้วย 4 มาตรฐาน 30 เกณฑ์ คือ มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility Standards) จำนวน 8 เกณฑ์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) จำนวน 3 เกณฑ์ มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) จำนวน 8 เกณฑ์ และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) จำนวน 11 เกณฑ์ โดยให้ระบุถึงการมี/ ไม่มีในแต่ละตัวบ่งชี้

2. แบบบันทึกข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

แบบบันทึกข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา ตอนที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมาตรฐาน ตอนที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับตัวบ่งชี้ และตอนที่ 4 จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ข้อเสนอแนะและนวัตกรรม การปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์วิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ (Best Practice) การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

แบบสัมภาษณ์ ใช้ในการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการบริหารจัดการ

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยเน้นการประเมินอภิมานเชิงสรุปรวม (Summative Meta-evaluation) โดยสังเคราะห์ ขั้นตอนการประเมินอภิมานได้ 2 ขั้นตอนหลัก คือ

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินอภิมานและการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก กรอบสาม มีขั้นตอนย่อย 6 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินอภิมาน 2) เสาะค้นงานประเมิน 3) บรรยายลักษณะงานประเมิน 4) วิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 5) การสังเคราะห์งานประเมิน 6) เสนอรายงานประเมินอภิมานและการนำผลไปใช้

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษา Best Practice ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี โดยศึกษา Best Practice ด้วยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. อยู่ในระดับดีมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินอภิมาน การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้เกณฑ์การประเมิน 30 เกณฑ์ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพ

ภายนอกกรอบสาม ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์แปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาและข้อมูลนวัตกรรมหรือการปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 3) ข้อมูลการสัมภาษณ์ การปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา (Best Practice) ทำการสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อแปลความตีความจากการจัดกลุ่มสาระตามหัวข้อการสัมภาษณ์ ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร, ด้านการเรียนการสอน, ด้านเทคโนโลยี การสื่อสารการศึกษาและแหล่งเรียนรู้, ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการบริหารจัดการ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปเป็น 3 ตอน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินอภิมานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม 3) ข้อมูลการสัมภาษณ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา (Best Practice) สรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินอภิมานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

ผลการประเมินอภิมานรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ภาพรวมคุณภาพรายงานผลการประเมินทุกมาตรฐาน จัดอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility Standards) อยู่ในระดับดีมาก ส่วนมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) จัดอยู่ในระดับดีเยี่ยม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

2.1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรีระดับกลุ่มตัวบ่งชี้ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาในระดับกลุ่มตัวบ่งชี้ แล้วพบว่า กลุ่มตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดีมาก คือ กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ส่วนมาตรฐานกลุ่มตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดี คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน

2.2 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ระดับตัวบ่งชี้ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาในระดับตัวบ่งชี้แล้วพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเท่านั้นที่อยู่ในระดับพอใช้

2.3 ผลการวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ข้อเสนอแนะและนวัตกรรมหรือการปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษา จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

2.3.1 ผลการวิเคราะห์จุดเด่น พบว่า ในด้านผลการจัดการศึกษามีจุดเด่นที่นักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้ ในส่วนของด้านการบริหารจัดการ มีจุดเด่นในเรื่องการพัฒนาสถานศึกษา โดยมีการวางแผนในส่วนของการปฏิบัติ การงบประมาณ ครู เทคโนโลยีและอาคารสถานที่ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีจุดเด่นในเรื่องของครูผู้สอนเนื่องจากเป็นส่วนขับเคลื่อนสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และในด้านการประกันคุณภาพภายใน มีจุดเด่นในเรื่องมีการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่องและมีพัฒนาการตามเกณฑ์

2.3.2 ผลการวิเคราะห์จุดที่ควรพัฒนา พบว่า ด้านผลการจัดการศึกษามีจุดที่ควรพัฒนาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางวิชาที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ รวมทั้งควรมีการพัฒนานักเรียนด้านการเรียนรู้ การใช้ชีวิตประจำวัน ในด้านบริหารจัดการศึกษา มีจุดที่ควรพัฒนา คือ สถานศึกษาดูประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหารไม่ว่าจะเป็นเรื่องขาดการพัฒนาด้านวิชาการ การทำวิจัย ระบบเทคโนโลยี รวมถึงอาคารสถานที่ด้วย ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่ามีจุดที่ควรพัฒนาเรื่องครูผู้สอนขาดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนการสอนไม่เป็นระบบครบวงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) และด้านการประกันคุณภาพภายในมีจุดที่ควรพัฒนาสำคัญคือขาดโครงสร้าง ระบบกลไก และบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในไม่มีความชัดเจนทำให้ผลการประกันคุณภาพภายในมีความคลาดเคลื่อน

2.3.3 ผลการวิเคราะห์ด้านข้อเสนอแนะ พบว่า ด้านผลการจัดการศึกษามีข้อเสนอแนะสำคัญที่ผู้เรียนและสถานศึกษา ในส่วนของนักเรียนเสนอแนะว่าควรได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมทั้งยกระดับผลการทดสอบระดับชาติ (O-Net) สำหรับส่วนของสถานศึกษาเสนอแนะว่าควรมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการทดสอบระดับชาติ (O-Net) วิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์แผนการทำงานเพื่อพัฒนาส่งเสริมให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ในด้านบริหารจัดการ มีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษากำหนดภาระงานของการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบ กำกับ ติดตามและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเสนอแนะว่าควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีข้อเสนอแนะให้พัฒนาครูทั้งความรู้ในการจัดการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล การอบรมเพิ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพ และด้านการประกันคุณภาพภายในข้อเสนอแนะให้สถานศึกษารักษาระดับคุณภาพหรือพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในการประกันคุณภาพภายในจนเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติที่ดีแก่สถานศึกษาอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืน

2.3.4 ผลการวิเคราะห์นวัตกรรม พบว่า นวัตกรรมหรือการปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษามีหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านห้องเรียนและโรงเรียนซึ่งจะเน้นเรื่องการจัดสถานที่ในการจัด

การศึกษาด้านต่าง ๆ โดยผนวกกับนวัตกรรม ICT เข้ามาเกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพ ในด้านการจัดการเรียนการสอนที่จะเน้นการเรียนรู้ โดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเข้มข้น ด้านการจัดทำโครงการก็จะมี การจัดโครงการต่าง ๆ จนสามารถได้รับรางวัลระดับประเทศจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านกิจกรรม/โครงการ มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านสื่อ/นวัตกรรม มีการนำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี ICT เข้ามาบริหารจัดการภายในครอบคลุมทั้งโรงเรียน

2.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอก จำแนกตามพื้นที่ตั้ง ระดับชั้นที่เปิดสอน ขนาดโรงเรียน ช่วงเวลาที่ได้รับการประเมิน และหน่วยประเมิน สามารถสรุปได้ดังนี้

2.4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพื้นที่ตั้ง ระดับชั้นที่เปิดสอน ช่วงเวลาที่ได้รับการประเมินที่มีความแตกต่างกัน มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกไม่แตกต่างกัน

2.4.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบขนาดของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า คะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอก จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง

2.4.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบหน่วยประเมินที่มีความแตกต่างกัน มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่คะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอก จำแนกตามหน่วยประเมิน A กับหน่วยประเมิน B หน่วยประเมิน B กับหน่วยประเมิน C และหน่วยประเมิน B กับหน่วยประเมิน E มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหน่วยประเมิน A มีคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกมากกว่าหน่วยประเมิน B หน่วยประเมิน B มีคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกน้อยกว่าหน่วยประเมิน C และหน่วยประเมิน B มีคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกน้อยกว่าหน่วยประเมิน E

3. ข้อมูลการสัมภาษณ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา (Best Practice)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา (Best Practice) จากโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามทุกมาตรฐาน ในระดับดีมาก ประจำปีการศึกษา 2554 จากการสัมภาษณ์ได้ข้อสรุปการปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา (Best Practice) ดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตร ในด้านการจัดหลักสูตรที่ต้องการให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีแนวการปฏิบัติสำคัญ 2 ประการ คือ สิ่งแรกต้องมีการวางแผนด้วยการศึกษาความต้องการนักเรียน (ความต้องการของท้องถิ่น) และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสิ่งที่สองคือการใช้ผลการวิจัย มาเป็นส่วนช่วยในการประเมินก่อนการจัดหลักสูตร จะทำให้หลักสูตรที่ใช้มีความเหมาะสม โดยอ้างอิงได้จากผลการสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) และผลการวิจัย หลักสูตร

3.2 ด้านการเรียนการสอน ในด้านการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยการใช้แผนการสอนตามมาตรฐานการเรียนรู้ แล้วจึงมาเน้นการจัดการเรียนการสอน ที่ครูผู้สอนตรงกลุ่มสาระ เน้นการจัดการเรียนการสอนภายนอกห้องเรียน และเน้นเรื่องการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จนสามารถทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม โดยอ้างอิง จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งโรงเรียนที่อยู่ในระดับดี

3.3 ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ในด้านเทคโนโลยีและสื่อสารที่ต้องการ ให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยการใช้เทคโนโลยีในมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน และใช้ เทคโนโลยีมาช่วยในการสื่อสารอีกด้วย ซึ่งจะสามารถทำให้การใช้เทคโนโลยีและสื่อสารมีความ เหมาะสมเห็นได้จากกระบวนการเรียนการสอนและการทำงาน ประสานงาน มีความสะดวก รวดเร็ว มากขึ้น นักเรียนได้ศึกษาจากด้วยตนเอง ช่วยทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างถูกต้องและเข้าใจมากขึ้น นักเรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.4 ด้านการวัดและประเมินผล ในด้านการวัดและประเมินผลที่ต้องการให้ได้รับการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ โรงเรียนมีการวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่สอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ประเมินนักเรียนได้อย่างหลากหลายทั้งความรู้ความสามารถ และความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน ซึ่งเมื่อมีการประเมินหลายด้านแล้วจะสามารถสะท้อนความสามารถ ที่แท้จริงของนักเรียนได้ จนทำให้การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา

3.5 ด้านการบริหารจัดการ ในด้านการบริหารจัดการที่ต้องการให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ โรงเรียนจะเน้นการวางแผนการบริหารงาน เน้นการประชุม ทำความเข้าใจเรื่องการทำงาน เน้นการ จัดทำโครงการพิเศษต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาและเน้นการวางระบบการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งจะทำ ให้การบริหารจัดการมีความเหมาะสม เนื่องจากการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการทำงาน ยึดหลักการบริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยการประเมินอภิมานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้อภิปรายตามประเด็นที่น่าสนใจและควรอภิปราย ดังนี้

1. ผลการประเมินอภิมานรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1999) ซึ่งประกอบด้วย 4 มาตรฐาน 30 เกณฑ์ โดยแต่ละเกณฑ์จะประกอบด้วยเกณฑ์พิจารณา 6 ข้อ ซึ่งมีการระบุถึงการมี/ไม่มีในแต่ละเกณฑ์พิจารณา จากนั้นจึงนำมาคำนวณเป็นคะแนนในแต่ละเกณฑ์เพื่อการแปลผลคุณภาพงานประเมินนั้น พบว่า ภาพรวมคุณภาพรายงานผลการประเมินทุกมาตรฐานจัดอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม อาจเนื่องมาจาก กลไกการประเมินครั้งนี้มีการประเมินตามขั้นตอนของการประเมิน ซึ่งทำให้ได้มาถึงการควบคุมคุณภาพของการประเมินอันอาจนำไปสู่การพัฒนาทฤษฎีและวิธีปฏิบัติทางการประเมิน (Smith, 1978 อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545, หน้า 174) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility Standards) อยู่ในระดับดีมาก ส่วนมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) จัดอยู่ในระดับดีเยี่ยม แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายเกณฑ์การประเมินแล้ว พบว่าผลการประเมินของเกณฑ์ข้อ U7 การรายงานต้นทุนเวลา ข้อ P1 การเน้นความสำคัญด้านบริการ อยู่ในระดับต่ำกว่าระดับดี อาจเนื่องมาจากเกณฑ์การประเมินที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีหลายเกณฑ์ ประเมินที่จัดเป็นการประเมินอภิมานเชิงความก้าวหน้า (Formative Meta Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมิน ในขณะที่การดำเนิน โครงการหรืองานวิจัยยังไม่เสร็จสิ้น แต่ในรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. นั้นเป็นผลที่ได้มาจากการประเมินที่ดำเนินการเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว การรายงานผลการประเมินก็จะรายงานตามหัวข้อที่ทาง สมศ. เป็นผู้กำหนด เป็นผลให้เกณฑ์การประเมินบางข้อ ไม่สามารถที่จะรายงานได้ จากการประเมินผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินอภิมานเชิงสรุปรวม (Summative Meta Evaluation) เป็นผลให้สารสนเทศการประเมินในบางเกณฑ์อาจไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ ผลการประเมินอภิมานในบางเกณฑ์จึงอยู่ต่ำกว่าระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินเซอร์, บอยด์ และออร์ลีส์ (Windsor, Boyd & Orleans, 1998) ที่พบว่า มีงานวิจัยบางส่วนเท่านั้นที่มีวิธีวิทยา สอดคล้องกับมาตรฐานของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation และให้ผลการประเมินที่มีความตรงสูง อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของสุวิมล ว่องวาณิช (2549, หน้า 38) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพของประเมินอภิมานขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่รายงานและร่องรอยหลักฐานที่สะท้อนถึง กระบวนการปฏิบัติงาน แหล่งที่มาของข้อมูลต้องมีความเพียงพอ ตรงประเด็น และถูกต้องกับสภาพจริง

2. การสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

2.1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ระดับกลุ่มตัวบ่งชี้ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาในระดับกลุ่มตัวบ่งชี้แล้วพบว่า กลุ่มตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดีมากคือกลุ่มตัวบ่งชี้ข้อดีลักษณะ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ส่วนมาตรฐานกลุ่มตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดี คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน จากผลการประเมินในระดับกลุ่มตัวบ่งชี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าตัวบ่งชี้ข้อดีลักษณะ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม โดยส่วนมาก เมื่อจำแนกตามมาตรฐานตามกฎกระทรวงแล้วจะจัดอยู่ในด้านบริหารจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้บริหาร แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีความสำคัญในการเป็นผู้นำองค์กรไปสู่การประเมินในระดับที่สูง ส่วนในมาตรฐานกลุ่มตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกตามมาตรฐานตามกฎกระทรวงแล้วจะจัดอยู่ในด้านผลการจัดการศึกษาซึ่งจะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสยาม ปิยะนราธร (2549, หน้า 60) พบว่า ด้านผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน และด้านนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น อาจเป็นเพราะในช่วงปี พ.ศ. 2549-2553 ผู้บริหารสถานศึกษาได้เข้าร่วมโครงการที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 4-5) คือ หลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ สำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างเข้มข้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องได้รับการประเมินคุณภาพเป็นรายบุคคลในเรื่องการวางแผน การปฏิบัติงาน และผลของการขับเคลื่อนการรองรับการกระจายอำนาจด้วย จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

2.2 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ระดับตัวบ่งชี้ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาในระดับตัวบ่งชี้แล้วพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเท่านั้นที่อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสยาม ปิยะนราธร (2549, หน้า 63) ในการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกแรก ผู้เรียนได้คะแนนค่าเฉลี่ยน้อยกว่ามาตรฐานอื่นเช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะว่าในส่วนของตัวบ่งชี้ที่ 5 ใช้คะแนนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งหมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6 ที่มีค่ามากกว่าขีดจำกัดล่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-net) และมีพัฒนาการจากผลการสอบจากปีล่าสุด ซึ่งจากการพิจารณาผลคะแนนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า โรงเรียนส่วนมากมีผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-net) ที่ต่ำและไม่มีพัฒนาการที่ดีอาจเนื่องมาจากผู้บริหารขาดความเข้าใจในการบริหาร ครูผู้สอนไม่มีความชำนาญในการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนไม่มีความสนใจในการ

ศึกษาเล่าเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร์ (2552, หน้า 44-45) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคะแนน O-net ดำเนินจากผู้บริหาร โรงเรียนขาดทักษะและความเข้าใจในการจัดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอน ไม่มีความชำนาญเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ ขาดครูแนะแนวที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ส่งผลให้การรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่ต้องการในการสอบคัดเลือกและการทดสอบวัดความสามารถของนักเรียนเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง หลักสูตรที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นพหุวัฒนธรรมของพื้นที่ และไม่สอดคล้องกับหลักสูตรเนื้อหาของการทดสอบของการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ขาดสื่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนที่มองในแง่ของบรรยากาศเชิงพื้นที่บั่นทอนความรู้และตระหนักในการจัดการเรียนรู้อย่างที่ควรจะเป็น นักเรียนขาดแรงจูงใจในเป้าหมายของการเรียนและการทดสอบ ผู้ปกครองขาดความตระหนักและส่งเสริมต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนและขีดความจำกัดของนักเรียนในโอกาสที่จะได้รับจากส่วนกลางในโครงการเสริมสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนในพื้นที่

2.3 ผลการวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม สามารถอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

2.3.1 ด้านผลการจัดการศึกษาจะมีจุดเด่นอยู่ที่นักเรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีความใฝ่เรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดี อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีการพัฒนาในด้านดังกล่าว โดยมีการดำเนินกิจกรรม/ โครงการเพื่อพัฒนาตัวนักเรียนอย่างหลากหลาย รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระยะ จึงทำให้มีผลการประเมินอยู่ในด้านจุดเด่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ พันธุ์ปาล (2550) เรื่องรูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง พบว่า ข้อเสนอแนะของ สมศ. เห็นว่าควรวางแผนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม สุขอนามัยและสุขภาพจิต สุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ทักษะการคิด ทักษะในการแสวงหาความรู้ ทักษะในการทำงานเป็นทีม โดยดำเนินกิจกรรม/ โครงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ ประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ติดตามผลประเมินผลและรายงานผล ในขณะที่กรมวิชาการ (2540, หน้า 6-12) ก็กล่าวว่า โรงเรียนควรพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตให้เป็นผู้มีความรู้พื้นฐาน มีทักษะในกระบวนการทำงาน มีเจตคติ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ สุขภาพพลานามัย บุคลิกภาพดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ในส่วนของจุดที่ควรพัฒนาสำคัญคือเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางวิชาที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ รวมทั้งควรมีการพัฒนาผู้เรียนด้านการเรียนรู้ การใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการทดสอบ

ระดับชาติ (O-Net) ซึ่งจะสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ว่าผู้เรียนและสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมทั้งยกระดับผลการทดสอบระดับชาติ (O-Net) เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาแคลเกร์ (Calgary Board of Education, 2002, pp. 11-14) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นจุดประสงค์เบื้องต้นของสถานศึกษาและเป็นจุดเน้นที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนอย่างเด่นชัดที่สุดว่านักเรียนมีความรู้มีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2.3.2 ด้านการบริหารจัดการจะมีจุดเด่นในเรื่องการพัฒนาสถานศึกษาโดยมีการวางแผนทั้งในส่วนของการปฏิบัติ การงบประมาณ ครู เทคโนโลยีและอาคารสถานที่ ซึ่งจะนำไปในทิศทางเดียวกันกับจุดที่ควรพัฒนาคือสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขาดการพัฒนาด้านวิชาการ การทำวิจัย ระบบเทคโนโลยี รวมถึงอาคารสถานที่ด้วย สำหรับข้อเสนอแนะที่ว่าควรกำหนดภาระงานของการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน สามารถปฏิบัติงานได้ ตรวจสอบ กำกับ ติดตามและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสิ่งสำคัญคือเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน ซึ่งเมื่อพิจารณาในด้านบริหารจัดการแล้วพบว่าเป็นเรื่องหลักของผู้บริหารในการที่จะจัดการอำนาจหน้าที่ในการบริหารไม่ว่าจะเป็น การวางแผน การวางระบบการจัดการอย่างชัดเจน การรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางที่ดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรวิทย์ (2552) พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่ดี คือ ควรกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการที่ดีอย่างชัดเจน มีคู่มือในการปฏิบัติงานเปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการจัดการ กระจายพฤติกรรม แจ่มบุคลากรในโรงเรียนล่วงหน้าเพื่อให้บุคลากรมีโอกาสเตรียมตัวในการประเมินภายนอก นอกจากนี้ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการบริหารจัดการตามความก้าวหน้าทางวิชาการและการบริหารอย่างเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล ชาญสูงเนิน (2542, หน้า 136) ที่พบว่า ผู้บริหารควรมีการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะกระบวนการในการบริหาร มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน การรับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาจะช่วยให้ผู้บริหารปรับเปลี่ยนการบริหารของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องประสานเป้าหมายที่ต้องการ ความเติบโตของสมาชิกในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการทำงานออกวางแผนนโยบายในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความสำคัญในการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญวุฒิ เจริญ (2548) ที่กล่าวไว้ว่าปัจจัยของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประเมินคุณภาพภายนอกสูงสุดคือปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา

2.3.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะมีจุดเด่นอยู่ที่ครู เนื่องจากครูมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนการสอน ส่วนจุดที่ควรพัฒนาคือ ครูผู้สอนขาดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ทำงานเป็นระบบครบวงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาที่เป็นเรื่องของครูทั้งด้านพัฒนาความรู้ในการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การอบรมเพิ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ โดยรวมว่าในด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น “ครู” มีส่วนสำคัญยิ่งในการปฏิบัติการ โดยเฉพาะระบบการประกันคุณภาพจะให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างยิ่งแต่พบว่าครูส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจและเชี่ยวชาญในการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษา การไม่ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพจึงทำให้การจัดการศึกษาแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความด้อยลงไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุกพล สมปอง (2543) พบว่า ตัวบุคลากรคือ ครู ขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องนโยบายการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยที่ครูส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อว่าการประกันคุณภาพการศึกษาจะไม่สัมฤทธิ์ผลเพราะเรื่องการศึกษาจะกำหนดเป็นรูปธรรมได้ยาก จากปัญหาดังกล่าวจึงควรมีการวางระบบการจัดกระบวนการคิดและการดำเนินงานของครูให้เข้าใจอย่างถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 70) กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมิได้มีความสำคัญลดลงเลยแต่ยังพบว่ามีความสำคัญอย่างมากหรืออาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญมากกว่าเดิมเสียด้วยซ้ำเพราะเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ บนพื้นฐานของผลประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนพึงจะได้รับตามสิทธิพื้นฐานของตน

2.3.4 ด้านการประกันคุณภาพภายในจะมีจุดเด่นในเรื่องที่มีการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่องและมีพัฒนาการตามเกณฑ์ จุดที่ควรพัฒนาสำคัญคือขาดโครงสร้าง ระบบกลไก และบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในไม่มีความชัดเจนทำให้ผลการประกันคุณภาพภายในมีความคลาดเคลื่อน และข้อเสนอแนะสำคัญพบว่าสถานศึกษาควรรักษาระดับคุณภาพหรือพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในการประกันคุณภาพภายในจนเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติที่ดีแก่สถานศึกษาอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืน จากการวิเคราะห์ด้านการประกันคุณภาพภายในจะเห็นว่ามีมีความสำคัญต่อการระบบการประกันเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบุคลากรภายในโรงเรียนควรมีความสนใจและใส่ใจในระบบการประกันคุณภาพภายในอาจจะมีการประชุมร่วมสร้างความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันแล้วปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มีระบบงานประกันที่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของอิสระ เวียงสมุทร (2552) พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยกลยุทธ์การศึกษาเอกสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการ

ดำเนินงานประกันคุณภาพในโรงเรียนและดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้นำกลยุทธ์ดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนต่อไป ซึ่งสามารถพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในได้ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อรักษาระดับการประกันคุณภาพให้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของยามิยะ ตาเห (2552, หน้า 106) พบว่าบุคลากรควรได้รับการเสริมพลังอำนาจโดยการแนะนำและการอบรมการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการพัฒนาความรู้ความสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในให้ดีขึ้น

2.3.5 ผลการวิเคราะห์นวัตกรรมหรือตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (Good Practice) พบว่า นวัตกรรมหรือตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี มีหลายด้านทั้งห้องเรียน อาคารสถานที่ การจัดการศึกษา โดยผนวกกับนวัตกรรม ICT ให้เกิดประสิทธิภาพ การสอนที่เน้นการเรียนรู้โดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเข้มข้น การจัดกิจกรรมที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้สื่อและนวัตกรรมเข้ามาบริหารจัดการภายในครอบคลุมทั้งโรงเรียน จากรายงานผลการประเมินภายนอกที่พบการปฏิบัติต่าง ๆ นั้น เป็นแนวการจัดการระบบการจัดการภายในโรงเรียนที่เป็น การปฏิบัติที่ดี โดยมีความแตกต่างกันไปตามสภาพและบริบทของ โรงเรียน แต่เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่าทุกโรงเรียนมีการให้ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมจนสามารถทำให้ มีการพัฒนาจนเกิดนวัตกรรมและการปฏิบัติที่ดีส่งผลต่อระบบประกันคุณภาพ ดังที่ตรีนาถ กลิ่นชั้น (2547) กล่าวไว้ว่ารูปแบบการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษา คือประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน แสดงให้เห็นว่า ชุมชน โดยรอบนั้นมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนด้วย

2.4 ผลการเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน มีผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกแตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีคะแนนผลการประเมิน คุณภาพภายนอกมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก อาจเป็นผลเนื่องมาจากโรงเรียน ขนาดใหญ่มีความพร้อมในการบริหารจัดการ งบประมาณและสภาพแวดล้อมทำให้มีการเตรียม ความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามดีกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อีกทั้งโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนบททำให้ขาดปัจจัย แวดล้อมในการส่งเสริมความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ไทยวิรัช (2548, หน้า 49) พบว่าเหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษามีผลการประเมินคุณภาพภายนอก อยู่ในระดับปรับปรุงส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางและสถานศึกษาตั้งอยู่ ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล บริบทโดยรอบสถานศึกษามีสภาพเป็นสังคมชนบท ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ไกลจากแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ มีแต่

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล จันทสุรวงศ์ (2554) พบว่า ขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีปัญหาคาดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบหน่วยประเมินที่มีความแตกต่างกัน มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าหน่วยการประเมินจะมีระบบการประเมินที่ใช้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันทั้งความเที่ยงตรงของการประเมิน ความเป็นปรนัย ความมีสมรรถนะรอบด้าน มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันแต่ก็ยังพบปัญหาอยู่ที่ผู้ประเมินอาจมีความชำนาญในการประเมินในโรงเรียนที่มีระดับแตกต่างกัน รวมทั้งผู้ประเมินบางท่านอาจอยู่ห่างไกลจากหน่วยประเมินทำให้มีการติดต่อสื่อสารกับหน่วยประเมินได้อย่างลำบาก จึงส่งผลให้หน่วยประเมินที่ต่างกันมีผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอก ดังรายงานการวิจัยของเรืองฤทธิ์ ภูเดช (2553, หน้า 79) ได้พบว่าปัญหาจากผู้ประเมินภายนอกส่วนใหญ่พบที่ผู้ประเมินที่เป็นข้าราชการเกษียณและหรือทำงานอิสระและอยู่ไกลจากหน่วยประเมิน อีกทั้งหน่วยประเมินเป็นหน่วยที่จะต้องมีการบริหารจัดการทุกสิ่งไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การบริหารสำนักงาน แต่หน่วยประเมินที่มีขนาดต่างกันก็จะมีทรัพยากรบริหารที่ต่างกัน ส่งผลต่อสภาพการดำเนินงานที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลพรรณ วีระชาติ (2552) พบว่าสภาพการประเมินของหน่วยประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้ประเมินภายนอกที่ปฏิบัติงานในหน่วยประเมินที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน

3. ข้อมูลการสัมภาษณ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา (Best Practice) ได้จากข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า ด้านการจัดหลักสูตรนั้นให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผนเป็นอันดับแรก เนื่องจากการวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้การดำเนินงานไปอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมสาร, 2545 ก) ดังนั้นการที่จะจัดหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการวางแผน การเตรียมการจัดหลักสูตร นอกจากนั้นการใช้ผลการวิจัยมาเป็นส่วนช่วยในการประเมินก่อนการจัดหลักสูตรก็มีส่วนสำคัญเพราะจะทำให้หลักสูตรที่ใช้มีความเหมาะสมและเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง สามารถปรับปรุงหรือจัดทำหลักสูตรขึ้นใหม่โดยครอบคลุมการออกแบบและการสร้างหลักสูตรเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ ในส่วนของด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย เริ่มตั้งแต่การใช้แผนการสอนตามมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดครูผู้สอนตรงกลุ่มสาระ การจัดการเรียนการสอนภายนอกห้องเรียน และการเรียนเรื่องภาษาอังกฤษเข้มข้นเพื่อการสื่อสารสอดคล้องกับแนวคิดของวชิราพร อัจฉริยโกศล (2550) กล่าวว่า ครูในโรงเรียนปฏิบัติดีเลิศควรมีวิธีการใช้การสอนที่หลากหลาย คือให้อ่านเพื่อสืบค้นข้อมูล การลงมือปฏิบัติจริง การประยุกต์ใช้ความรู้ และบูรณาการความรู้จากวิชาต่าง ๆ การสอนให้รู้จักวางแผนและการคิดอย่างมีระบบ การวิจัย

การให้การบ้านและการตรวจการบ้าน การให้นักเรียนเรียนรู้แหล่งชุมชน เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การนำเสนอผลงาน การสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ทั้งแนวนอนและแนวตั้งและการแข่งขันด้านการปฏิบัติและวิชาการ จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าการจัดการศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเองแล้ว อีกทั้งยังเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและปฏิบัติกันอยู่เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลวรรณ เสงี่ยมไพร (2550, หน้า 98) พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยี มาช่วยในการจัดการเรียนการสอน และช่วยในการสื่อสารอีกด้วย โดยเทคโนโลยีนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ใช้ในการบริหารงาน ติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว โดยพบว่าเทคโนโลยีกำลังเป็นที่ต้องการของวงการการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของชุดิกาญจน์ นกเด่น (2554, หน้า 69) ที่ศึกษาความต้องการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” โดยต้องการในด้านการบริหารวิชาการ ในการดำเนินการจัดเก็บฐานข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก การจัดเก็บข้อมูลเพื่อนำไปจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) และนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาครูผู้สอนและของนักเรียน (e-Training) ในด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนต้องมีการวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ประเมินผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย ทั้งความรู้ ความสามารถและความรู้สึกของนักเรียนสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน สอดคล้องกับ รัตนา ชนธนานนท์ (2542, หน้า 33-34) ที่กล่าวไว้ว่าการประเมินตามสภาพจริงจะเอื้อต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าการเรียนการสอนที่เกิดจากครูเป็นผู้บอกความรู้ โดยครูจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะว่าควรจัดเนื้อหาสาระอย่างไรนักเรียนจะเรียนรู้จากการกระทำมากขึ้น มีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น การบ่งชี้ความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน มิใช่เป็นเพียงทำข้อสอบได้คะแนนสูงเท่านั้น การประเมินผลตามสภาพจริงจะแสดงให้เห็นว่านักเรียนทำอะไรได้มากกว่าจะบอกว่่านักเรียนรู้อะไร และสำหรับด้านการบริหารจัดการนั้นให้ความสำคัญกับการวางแผนการบริหารงาน การประชุม ทำความเข้าใจเรื่องการทำงาน การวางระบบการประกันคุณภาพภายใน จนทำให้การบริหารจัดการมีความเหมาะสม เนื่องจากมีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการทำงาน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรและนักเรียน ร่วมกันบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นเลิศจนเป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับแนวคิดของกู๊ด (Good, 1973, p. 13)

ที่กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเป็นการวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมดูแลจัดการในเรื่องที่เกี่ยวกับงานหรือกิจการในโรงเรียน รวมทั้งการบริหารธุรกิจโรงเรียน โดยมุ่งให้บรรลุตามจุดหมายของการศึกษาที่วางไว้ ภาระหน้าที่ดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอข้อเสนอแนะนี้ ผู้วิจัยนำเสนอโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) เป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) เป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการประเมินอภิธานรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกสำหรับครั้งต่อไป อีกทั้งยังสามารถนำเกณฑ์การประเมิน ไปประยุกต์ใช้กับการประเมินอภิธานการประเมินคุณภาพภายในได้
2. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ระดับกลุ่มตัวบ่งชี้และตัวบ่งชี้ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ ควรศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงในกลุ่มตัวบ่งชี้/ ตัวบ่งชี้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน อีกทั้งยังสามารถนำข้อเสนอแนะที่น่าสนใจไปปรับและประยุกต์ใช้ในหน่วยงานเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถเตรียมตัวรองรับการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย
3. ผลการเปรียบเทียบโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา
4. สถานศึกษาควรนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติ เช่น การจัดทำโครงการ การจัดการฝึกอบรม การจัดศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอนและด้านผู้บริหาร โดยหน่วยงานต้นสังกัดควรให้การส่งเสริมทั้งในด้านวิชาการและงบประมาณสนับสนุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าเกณฑ์การประเมินรายงานบางเกณฑ์ไม่สามารถประเมินรายงานได้ครอบคลุม จึงควรมีการปรับแก้เกณฑ์การประเมินให้มีความสอดคล้องกับงานที่จะประเมิน เพื่อให้งานวิจัยมีคุณภาพ
2. ควรศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกที่อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น
3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ได้รับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ปีการศึกษา 2554 เท่านั้น ดังนั้นควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินในปีการศึกษาอื่น เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตรงตามสภาพจริงมากขึ้น